

Nr. 4

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Tänapäeva naise
Dr. Maria Ogilvie Gordon.

SISUKORD: 1. Kevadpühade tervituseks. 2. Kas oleme tõesti vaesed? 3. Kirjanduslik veste. 4. Uus käsiraamat naistele. 5. Armastus. 6. Tänapäeva naise. 7. Kuuldub vastuväiteid perekonnaseaduse eelnõu vastu juhitud protesti puhul. 8. Naiste osavõtt poliitikast areneb. 9. Majanduskriis ja kokkuhoid. 10. Kroonika.

Aprill 1931

TALLINN

Hind 20 senti

„Naiste Hääl“

Eesti Naistliidu häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK   Väljaandja: EESTI NAISLIIT

Toimetaja kodune aadress: Roosikrantsi 4—1. Tel. 13-91.

Toimetuse ja talituse asub: TALLINN, RATASKAEVU T. 22. TELEF. 433-26.

Avatud kella 12—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . „ 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise ga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.

↳ **Üksiknumbri hind 20 senti.**

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:

TALLINN, RATASKAEVU TÄN. 22
Avatud kella 12—2   Telefon 433-26

Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

Aprill 1931

Nr. 4

V aastakäik

Kevadpühade tervituseks.

Vastu päikesele, vastu kevadele tuleme hangede tagant.

Rõivad meil alles tulvil täis talvehingust, sõrmed pakasest punased, veri hangunud soonis.

Ühes metsloomadega, ühes vaesete, abitute talilinnukestega oleme külmetanud ja osalt nälginudki.

Võõrdunud oleme hellpehmest õhust, eredaist värvest. Võõrdunud kergest liiklemisest, kõlavaist iluhäälist.

Mäletame vaid lõputult-pikkade taliööde undavat, kaebavat tormimuusikat, mille taktis klõbiseid puude kangestunud oksad.

Mäletame musta ahastustonti, mis pimeduses ründas meid julmalt nagu tuhandeküünene, fosforsilmine nõidkass.

Tõesti ründas! Jäljedki veel järel: paar-kolm äsjatekinud murekriipsu silmepiirkonnas ning hõbehelgised kiud juustes nagu sügishall astriõitel. . .

Tundus, et murdub labidas enne, kui suudame läbi lume rajada tee elavate hulka.

Kiiresti kahanevat näis siis meie elu nagu kahvatu kuusirbik viimasel veerandil.

Juba kujutlesime endid lamavat kitsas puusärgis. Kuulsime langevat lumesegast liiva kirstukaanele, kuulsime kajavat minoorseid leinaviise sõprade huulilt ning haistsime kergelt isegi kuuseokste vaigust aroomi. . . Krepp, vahaküünlad, tased orelihelid — avamäng tundmatule manalaaegkonnale. . . Õudne nägemus! Painajalik elamus, pärit talve lumelina alt, hangedest, mis muljuvad loodust ja inimmeeli.

Väsinud on nüüd maa sest survest, tüdinenud

inimene looduse kooljailmelisest pildist. Vabadust, vaheldust ihkavad mõlemad.

Tule, päike, päästa nad! Tule, taevane tulusilm, sulata hanged, eemalda surnulinik emakesemaa tardunult rinnalt!

Suudle loodust, päike! Suudle kuni ärkab ta nagu nõiutud kuningatar saja-aastasest unest! Kuni ärkab ja ehib end nagu mõrvoja pulmapeoks. Suudle inimlastki, õnnistades uuele kaunile elule!

Võlu, kuldketas, paksust jääklaasist, tihedast tuhklumest tuhandeid, tuhandeid järvi, ojakesi, veenirekesi, et mahuksid neisse suplema rohukõrreked, lilled, linnud, loomad ja inimesed. Kevadveed on eluveed: tervendavad halvatuid, pimedaid.

Kevadsula on Peetesda tiik, mille vett segab ingel — valgus. Valguse imeväel vajuvad kokku hiiglahanged, tuhmeneb talve lummutus, pääseb liikvele mahl puukoore all, pakatab pungake, tõuseb jäise sambla sülest naerusilmane kannike.

Kõrgete, surmkülmade hangede tagant jooksem vastu valgusele, rind avali rõõmude ootel. Hulgana jooksem, sest kevadpühad on saabunud!

Neil päevil olgem muretud nagu ürginimesed paradiisis. Söögem vähem, joogem vähem. Vaadelgem vaid huviga esemeid ja inimesi uues kevadvalguses, et avastada kõiges ilusat, veetlevat.

Nautigem elu mõttetargale omase peentundeikkusega. Ühtlasi saagem lihtsameelseks. Olgem nagu tuid katuse serval, kes keeravad päikese poole üht külge ja teist külge ning kudrutavad hubaselt.

Olgem nagu lillekesed väljal, kes ei külva ega lõika, kuid keda ehib Looja iluga ning söötab kastetilgaga.

Soovigem vähe, sest mida vähem soove, seda rikkamana paistab elu.

Olgem avameelsed nagu lapsed ja öelgem maailma vägevale Peremehele: — Isa, vähenda, palun, mu tulevase elu õuduse kestvust mõne kriipsu võrt, kuid luba mul nautida tänavu, tuleval aastal ja üle-üle-ületuleval aastalgi veel kevade tulekut lilledega, lindudega, kohisevate vetega!

Luba kaasa hõisata elu võidu puhul surma üle siis, kui helisevad kellad kõrgeis tornes ja hõiskavad inimkoorid pühakodades: armastame Elu!

Olen mullalaps ja hindan sarnast looduse suur-sündmust nagu on kevade saabumine.

Hingehaaravalt-kaunid on kindlasti hõbelehtsed puud igaviku kuldaasadel, kuid neid näha ihaldan

pisut hiljem, siis, kui hing ei suuda enam kanda ihu tinarasket koormat.

Nüüd aga, oo, looduse suur Käskija! võimalda mulle pisut puhtmaid rõõmu! Olen üsna vähenõudlik: saada mulle kevadpühiks väike oksake, mille noored lehekused on õrn-õrnhaljad nagu merevesi ja tillukesed nagu hiireema piseima pojukese kõrvad... (Või on varajane sarnane palve?)

Saada kõigile mu sõpradele — ja vaenlasilegi! — samasugune oksakene, ning lisaks vihk päikese-kiiri esimese püha hommikuks otse aknast voodisse, alles unctionis oleval silmele. Üllata valgusega!

Siis süveneb sõprus, väheneb vaen ning tuleb esile rõõm ja sallivus inimsüdame sügavate, raskete mure- ning vihahangede tagant. —

KÄO ORVIK.

Kas oleme tõesti vaesed?

Meid tuntakse kehva rahvana. Vaesus pole küll pahe, aga eriliseks vooruseks teda ka ei peeta tänapäev. Oleks kasulik rahvana olla tööpoolest rikkas, aga mitte ainult näida rikkana.

Kas meie siis oleme nii puruvaesed?

Vaatame, mida võime endile lubada nende musttuhande eseme ja aine hulgest, milliseid tootseerib maailm.

Ainult mõned huvitavamad asjad kriipsutame älla; need, nimelt, mis iseloomustavad meie näiliselt ülevoolavat ostujõudu, meie tsiviliseerumist, meie maitse peenenemist, meie nõuete tõusu.

Kuid ka asjad, mis tõendavad meie ebapraktilisust, ebaleidlikkust ja pealiskaudsust nende valimisel.

Teeme väikese ekskursiooni arvude maailma, statistika valdkonda.

Nokitsemise sealt välja mõned silmatorkavad arvud ja numbrid.

Lehitsedes pealiskaudseltki „Eesti Majanduse” vihk XII. „Välikaubandus 1929. a.”, saad peagi haaratud arvude võlust.

Näiliselt nii kuivad andmed meie kaubanduse alalt kõnelevad ometi üliilmekat keelt.

Arvudes avastuvad kõik meie nõrkused, kõik meie nõrkused, kõik liialdused. Ja mis on saatulik: siin puuduvad üksikud süüalused. Kõik vead ja eksimused kanduvad kogusummas rahva arvele, mille eest vastutab iga kodanik koos kõigiga.

Kui elame üle jõu, siis järgneb kord üldine pankrott, mille hambad ei jäta puremata kedagi.

On olemas rida asju ja aineid, milledeta saaksime läbi väga hästi, kuid ostame neid siiski suurel arvul mõtlematult, võib olla harjumuse tõttu.

Võtame kõigepealt toiduained.

On teada, et saial toiduna pole kuigi suurt väärtust, aga ometi oleme 1929. a. jooksul nisude ja nisujahu eest välismaile maksnud Kr. 6.732.352, s. o. üle kuuesaja seitsmekümne kolme miljoni senti.

Ja omal maal kasvatame ka veel nisu!

Manna ja riis — jälle vähetoitvad ained! — on nõudnud meilt vaatlusel oleva aasta kestes Kr. 914.181.—, tähendab, üle 91 miljoni senti.

Agas puuvili? — Seda on sisse toodud järgmiselt:

Apelsiinid, mandariinid	Kr.	872.383
Õunad, värsked	„	1.886
Pirnid	„	1.104
Sidrunid	„	131.939
Viinamarjad	„	3.408
Banaanid	„	53.772
Ananasid	„	571
	Kokku Kr.	1.065.063

Õunad, kuivatatud	Kr.	18.882
Viinamarjad	„	7.854
Pirnid	„	8.831
Ploomid	„	57.859
Aprikoosid	„	7.793
Rosinad ja korindid	„	310.004
Puuvili kuivat. hern.	„	95.214
	Kr.	506.437

Nii siis puuvilja, värsket ja kuivatatud, on ostetud kokku Kr.1571.500 ehk veidi rohkem kui 157 miljoni senti eest.

See summa on kohutavalt suur, kuid teda ei tule siiski väga karedalt arvustada vitamiinide tõttu, milliseid vajab meie noorsugu. Sarnase kulu vähendamist võiks teostada ainult liig kallide ja

õrnade, värskete puuviljade — nagu ananasiid, banaanid, viinamarjad, pirnid — arvel. Ja kuivatatud puuviljade arvel.

Rõhuga tuleb siin küsida: kas on kuivatamise alal ära kasutatud kõik võimalused, et asendada välismaa aineid võimalikult laias ulatuses omamaa ainetega?

Võib vist julgesti öelda: ei. Seks oleme liig vähe kokkuhoidlikud. Mõelgem ainult: sööme aastas 87 miljoni sendi eest apelsine; koori saab seal ju mägedena, aga ometi teatab meile sisseveo aruanne, et oleme juure ostnud — valuuta eest! — ka veel apelsinikoori (Kr. 1478).

Ligi 2 miljoni sendi eest veame sisse kuivatatud õunu, kuna meil oma riigis olla kohte, kus söödavat õunu sigadele!

Minnes edasi samas taimede suunas, näeme, et hoolimata kodusest sibulakasvatuse võimalusest oleme kulutanud sibulate ostuks Kr. 21167. Lõuna-Eestis edeneb hästi kurgikasvatus, aga soolatuid kurke toome ka väljast sisse (Kr. 5563).

Isegi meie kuulus kuremari esineb sisseveo tabelis (umbes 50 tuhande sendiga) vist küll jälle seks, et allakriipsutada meie ebapraktilisust.

Sama keelt räägib asjaolu, et meile ülemullu on kibedasti vaja olnud võõramaa piimapulbrit (Kr. 7101) ja kondenseeritud piima (Kr. 3.262), kuna meie, piltlikult öeldes — otse ujume värskes piima meres...

Või on meil puudus rasvast ja lihast? Oma silmi ei taha uskuda, aga loed must valge peal sisseveo loetlust:

Sulatatud sea- ja loomarasva	Kr. 869.673
Sealiha värsket ja soolatud	„ 80.913
„ suitsetatud	„ 463
Kokkuvõttes	Kr. 951.049

Võib olla peitub selle taga mõni ülim kaubanduslik või majanduslik kasutoov võte, aga harilik surelik näeb selles vaid 95 miljoni sendi asjatult raiskamist.

On nähteid, mis ajavad vesiseks mitte ainult silmad ja südame, vaid ka suu. Sellepärast vist söödaksegi meil nii suurel arvul heeringaid, hoolimata sellest, et seesinane merirändur meelitas meilt välja ühe ainsa aasta jooksul Kr. 2.649.398 ehk ümmarguselt 265 miljoni senti.

Oleme korraldanud kodumaa kalanädalaid, oleme teinud palju sõnu, kuid vist mitte uskumpaneavaid, sest need sõnad pole mitte suutnud kõigutada heeringa võrratut „autoriteeti“ rahva silmis: rahvas kuulab ära ja — sööb edasi...

Kalad ja kalurid on muidugi haavunud, seda enam, et just nagu pilkeks meie räimedele ja tintidele on 1929. a. tellitud Soomest ja Rootsist ka veel soolatuid silke Kr. 21561 eest. (Aruande paber peaks küll punastama!)

Ent soolasilkude kõrval pruugime ka nooblimaid merielukaid. Näiteks:

Prantsuse sardiine	Kr. 12.128
Kalakonserve	„ 930
Kalamarja	„ 89
Konserveerit. vähki	„ 226
	Kr. 13.373

Seda pole küll kuigi palju: pisut üle miljoni sendi. Neid toite meilt omalt ei saa, aga kultuurne joon nõuab...

Hoopis täbaram lugu on kartulijahuga, mida meil endil produtseeritakse ja millest ei tohiks kunagi nappust tulla meie kartulirohkuse juures.

Siiski: 1929. a. sisseveos on märgitud kartulijahu Kr. 238.706.

Võõrastav! — Ent täitsa veidrana paistab, et oleme teistelt rahvastelt hankinud isegi kõõmneid, kulutades sellele üle ¼ miljoni sendi. Ei käi see ju üle jõu, aga ta on iseloomulik: omal kõõmneid täis kõik niidud ja kraaviveered, aga tellitakse neid, ütleme, Indiast. Võib olla on võõramaa kõõmned võrtsikamad ja hõngavamad!..

Kultuurinimese seedimisaparaat vajab nähtavasti rohkesti võrtsse üldse.

Näpuga neid riputades siia-sinna, kulub neid üsna ohtralt.

Nii oleme sisseveetavaid maitseaineid — näit. vaniljet, safrani, pistaatspähkleid, kardemoni, muskaati, loorberilehti, pipart, pimenti (india pipart), nelke, kaneeli, sinepit, jne. — aasta kestes „ära võrtsinud“ ligikaudu 19 miljoni sendi väärtuses. Kui võrt see on olnud kasulik rahva tervisele, seda otustagu arstid ja toitlustajad.

Kolm „rahvalikku“ jooki — oakohv, hiinatee ja kakao on teinud meid 12 kuuga vaesemaks 68 miljoni sendi võrra. Selle summa kõrval paistab üsna kahvatuna importeeritavate peenete „vägijookide“ arve, — konjak (Kr. 49.043), veinid (Kr. 28.736), vahuvein (Kr. 5620), likööressentsid (Kr. 3.311), mis teeb välja ainult Kr. 86.710.

Nähtavasti areneb meie patriotism kõige pealt alkoholi arvel. (Hea seegi!) —

Siirdume nüüd kehakatte küsimusile. Kliima sunnib meid kandma soliide pealisriideid. Peamiselt kasukaid. Lambaid peetakse vähe ning lambakarv ei rahulda meie arenenud ilutunnet. Kassinahkade ümbertöötamise kunst on meile alles sama võõras nagu hiina tähestik. Sellepärast impoteerime karusnahku.

Nii saime ülemineval aastal välismailt mutinahku, biisaminahku, oravanahku, ning mitmesuguseid muid karusnahku kokku ligikaudu 48 milj. sendi väärtuses. Ka lambanahku saime (Kr. 107229).

Võib kindlasti öelda, et kõik karusnahad pole

ostetud kaitseks külma vastu. Osalt on tegemist „viimase” moe sisendustega.

Moest mõjutatutena oleme tarvitanud ka oht-ralt välismaade siidkaupu jne. Näiteks:

Siidiriiet, loomulikku	Kr.	470.667
Poolsiidiriiet	„	86.453
Kujutatud töid siidist	„	7.652
Posament töid „	„	22.911
Siidpitsi	„	2.346
Vihma- ja päevavarje siidi ja poolsiidi kattega	„	29.844
Brokaat ja litterkuld ning hõbepaela	„	6.633
Pudukaupa kallidest materjalidest	„	44.933

Kokku Kr. 671.439,

tähendab, oleme pidanud muretsema valuutat 67 miljoni sendi ulatuses seks, et kanda „häid” riideid.

Aga heade riiete juure kuuluvad ju head sukad, pesu, kübar kingad.

Ka noid esemeid omavad välisriigid küllaldaselt ja täidavad kõik tellimised suure täpsusega. Nii on meile saadetud: sukke ja sokke (peale puuvil-laste), pesu, kübaraid, jalanõusid (lihtsaid ja kallihinnalisi) kogusummas 63 miljoni sendi eest.

Nooblilt riietatud kodanik liigub seltskonnas, võtab vastu külalisi. Muusika on vastuvõtu puhul hädavajalik. Grammofoni kaudu muutub muusika kõige kättesaadavamaks.

Grammofone saame peamiselt Inglise- ja Saksa-maalt. Arve 1929. a. oli:

Grammofonid	Kr.	295094
Plaadid	„	197373
		Kokku Kr. 492467

Nii mõnigi veksel on ilma tulnud grammofonide kaudu 49 miljoni sendi kustutuseks. Ja kohtu-protssesse on neist tekkinud.

Vekslite ja üldse võlgade sigitajaks on samuti meil autod ja jalgrattad, kuigi nad tunnustamis-väärsest hõlbustavad liiklemist meie kiirtempolises elus.

Millisel määral oleme ostnud neid vaatluse all olevat aastal? —

Sõiduaautosid	Kr.	979.781
Jalgrattaid	„	1.118.327

Kokku Kr. 2.088.108

On üleliigne siin veel midagi selgitada: 208 mil-joni senti räägivad ise eneste eest küllalt arusaadavalt.

Kultuur on rahvale õnnistuseks, kuid tema kan-nul käivad paratamatult ka ebasoovitavad nähted, nagu umbrohi nisus.

Sarnaste kultuuripahede hulka kuulub ka liial-damine iludusvahenditega.

1929. a. on kosmeetiliste ainete arvel meilt vä-

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Meil jääb kõigepealt vaadelda veel kaht „Loo-duse” kroonise romaani sarjas ilmunud algupä-rast teost; need on Ed. Männiku „Hall maja” ja Betti Alveri „Invaliidid,” neist „Hall maja” romaanivõistlusel auhinnata jäänud, kuid trükkimiseks soovitatud teoseid. Lähemalt eritelles seda teost, ei suuda hästi aru saa-da, mis põhjusel seda trükkimiseks on soovitatud: see prostitueerijaid ja nendega seotud inimesi kir-jeldav jutustis ei oma kunstiliselt mingit voo-rust, mis teeks selle lugemisevääriliseks. Võib olla põh-justas soovitus teose kõlblustendents: noor autor mõistab ilmselt hukka s e l t s k o n n a, mis oma rü-pes sallib säärast pahet nagu prostitutsioon, ja seda pahet koguni peab tarvilikuks. Autor pole väljunud sensatsiooni-ihast (nagu politsei-elu kir-jeldav A. Uibupuu oma „Suletud ringis”); ta ei taha lugejat köiditada pikantsusega, vaid püüab temas äratada kaastundmust „halli maja” ohvrite ja viha ühekohtu vastu. Ja sellega oleks ehk raa-matu olemasolu tõesti õigustatud.

Betti Alveri jutustis „Invaliidid” jätab luge-

jasse väikese pettumuse. Kahtlemata on autoril annet, kuid väga küsitavaks jääb, kas ta seekord on valinud õige aine. Tekib mulje, et autor ei tunne jutustise tegelasteks valitud inimesi ega kir-jeldatavat miljööd. Näib nagu oleks teda paelu-nud põgusate mälestuste põhjal tuttavlikuks saa-nud pildid; näib nagu kirjeldaks randlasi-kalu-reid linlane-suvitaja. Võõrastust tekitab noore autori suhtumine kirjeldatavasse ainesse; kogu stiil, millesse ta valab oma muljed. See stiil jätab täielise jäljendamise mulje, kes tiitellehe jä-taks lugemata. võiks arvata, et tal on tegemist tõlkega soome keelest. Milleks oli sellast maskeraadi tar-vis autoril, kes nagu ta varem on tõendanud võib väga hästi kirjutada iseseisvalt? „Invaliidid” on teos, mis suuremat ei lisanda meie kirjandusele ja mis ka Betti Alveri arengus ei tähenda enam kui katsetust väärsoomas, tõendades siiski, et autoril on kirjanduslikku annet, mis kahtlemata väljen-duks värvikamalt, kui ta leiaks vastava aine ja käsitaks seda täitsa omapäraselt, liialt langemata võõraste mõjude alla.

Naisautori teose juurest siirdugem Jaan Kärneri naist kujutava romaani „Unusta-tud Emajõgi” juure. Kärner on enamasti ikka valinud oma teoste peakujudeks naised; ja

lismaile läinud valuutat ligilähedalt 20 miljoni senti väärtuses.

Puudert üksi oleme ostnud 3 miljoni senti eest. Siis veel lõhnaõli alkoholiga ja alkoholita, kosmeetilist seepi, kosmeetilisi preparaate jne.

Enese ehtimine läikivate esemetega on vanem kultuurist: ta põlvneb metslaste kommetest, ent kultuur on talle peale vajutanud oma pitsati, nimelt muutlikkuse: iga aasta toob uusi ehteasju turule.

Grammofoni, auto, puudri ja lõhnaõli kõrval loobuda moodsaist ehtimise pisiasjust käib üle meie jõu.

Ka sellele moolokile läks 1929. aastal oma 10 miljoni senti ohvriks, s. t., tasuks mitmetsorti kullasepateoste, kunstkalliskivide ja pärlite eest.

Naiste lehes teha juttu tubakast, paistis endisel ajal ebakohasena. Praegu aga — arusaadavalt põhjusil — ei tahaks vaikida sellest, et tubak esineb meie sisseveokaupade nimestikus võrdlemisi soliidi summaga. 1929. a. oli see: Kr. 1.265.212. Meie oludes on 126½ miljoni senti kapital, mis väärrib seda, et iga ema oma kasvavaid lapsi katsuks juba aegsasti ettevalmistada tubakatarvitamise eitamiseks. Pealegi tuleks seda teha mitte ainult raha huvides. Seda tähtsam oleks võitlus temaga.

Olles käsitanud hulk esemeid, mis kuuluvad toreduse alale, on veel südame peal väärtusi, mis on

valgunud üle Eesti piiri sisse (võib olla valgub praegugi!), kuna küsitavaks jääb tolle sissevalgumise vajadus.

Nii on „lahke“ välisturg meile annud ülemineval aastal varandusi, nagu: kuuse ja männi pakud (Kr. 23.878), palgid, plangud, vitsad puusepa tööks, villased kaltsud (Kr. 25.799), loomarasv tehniliseks tarbeks (Kr. 205.462), harjased, jõhvid, sooled, maod. Tasuks pole aga nõutud muud kui jälle dollareid või inglise naelu — 45 miljoni sentile vastavalt. Kas tõesti poleks leidnud mõndagi asja sest nimestikust omal maal!

Huvitav, kui suurt kutselist eelharidust nõuab sarnaste esemete valmistamine, nagu seda on 1929. aastal sisse veetud: saapatikud (Kr. 13.156), saapaliistud, põrandamatid (Kr. 26.703), hobuseraua naelad (Kr. 52.229), traatnaelad (Kr. 36.200), lahidad (44.320), kirved (Kr. 49.390)? —

Seepi osatakse meil kindlasti keeta, aga siiski on lihtsat pesuseepi mujalt saadud 5½ miljoni senti ulatuses. Ka pesusinet importeeritakse.

Kuid aeg on lõpetada loetlemist. Jatkub vist juba toodud näiteist. Kindel on vaid üks asjaolu: kui meie katsuksime algelisemagi ehitislaadiga asju valmistada omal jõul, siis oleks kindlustatud leib mõnelegi perekonnale, kes viirelevad tööpuuduses ning on sunnitud elama riigi ja kaasinimeste armust. —

peab ütleva: ta on neid väheseid meeskirjanikke meil, kes naist suudavad kujutada tõesti usutavana vähimaiski üksikasjus. Paiguti on otse üllatav, mäherduse tabavusega ta kirjeldab naise hingeelu detaile, kõnesolevas teoses näiteks noore tütarlapse puberteediaegseid meeleolusid. Sündmustikult on „Unustatud Emajõgi“ õige põnev, paiguti kirevgi; tegelased on hästi joonistatud. Kärnerile nii iseloomustav pisut kahvatu värving loorib ka seda teost, ilma et see takistaks nautimast üksikasju. Kompositsioonilt on „Unustatud Emajõgi“ väga hästi tasakaalustatud, stiil annab palju meeldivat; nimetamata ei saa jätta Kärneri haruldaselt puhast ja valitud keelt, millega ta erineb meie tunnustatud kirjanike suurest enamikust.

Kärneri nukra kõlapõhjaga romaani ja möödunud aasta üldiselt rasketoonilise kirjandusliku toodangu kõrval üldse mõjub rõõmsa noodina Richard Roh't'i romaan „Elu on ilus“, millega Roht on annud oma parima. Väikesi puudusi sel raamatul on, kuid need tähendavad vähe selle kallava mõju kõrval. Lõdvakompositsiooniline, pisut vestelaadiline teos annab ilusaid looduspilte, suvemuljeid, toredaid maainimeste tüüpe. Hea kaaslane eeloleval suvel kuski metsakolgas või mererannas! Kuid nii sama hea ja ehk paremgi

kaaslane talveõhtuil, kui raamatus nii elavalt ja soojalt kirjeldatud loodus alles magab.

Olgu lõpuks mainitud veel teine hea talveõhtu-õõber, — teos, mis meid viib kaugelt kuumema soojuse kätte ja palju eredamate värvide sekka: Karl Rumor-Asti reisikirjelduse „Palava päikese ja fanaatilise usu maal“ teine osa, mille huvitavamaid peatükke on: „Teater“, „Nädal paradisi“, „Budda jälgedes“, „Adam's Peak“ j. n. e., — huvitav on kogu raamat!

M. Sillaots.

Uus käsiraamat naistele.

Anni Varma: Õmblustööde tehnika. I. Pesutöö käsiraamat.

Kutsehariduse ala on meil alles võrdlemisi uus ja väljaarenemata, mõndagi leidub siin veel ebamäärast, saamisest ja kujunemisest olevat. On loodud kaunis suur kutsekoolide võrk ja enam-vähem meie oludele ning nõudmistele vastavalt püütud koostada aineõpetus üksikutele aladele. Ka on õppejõududega saadud niikaugelt, et nende puudus mitte enam terav ei ole.

Lõpuks tuleme jälle algküsimumuse juure: Kas oleme tõesti vaesed?

Normaalselt mõeldes ei võiks ometi nimetada vaeseks rahvast, kes suudab välja anda sajad, miljonid ainete ja asjade ostuks, mis ei kuulu mitte esimese järgu tarbeainete hulka.

Vaene rahvas ei söanda osta võõrsilt aineid, milliseid tal omal olemas külluses.

Vaene rahvas püüab valmistada võimalikult palju tarbeasju enese tööjõuga oma kodumaal.

Aga meie? — Anname palju raha välja toredus- esemete arvel.

Ostame aineid, milliseid leidub omal maal. La- seme teistel valmistada asju, milliseid suudaksime produtseerida ise. Sõnaga — toimime nagu jõukas

perekond, kes ei mõtle eriti tulevikule. Järelikult peaksime olema kaunis rikas rahvas. —

Kahjuks teame aga väga hästi, kui raske on meil tasakaalus hoida riigi tulusid ja kulusid: kulud tikuvad järjekindlalt tõusma kõrgemale tulu- dest, kuna uusi tuluallikaid leida on äärmiselt kee- ruline.

Sarnane seisukord sisaldab osalt juba ebameel- divaid katastroofitumuseid, millel pole midagi ühist majandusliku jõukusega. — Nii siis on meie rikkus ainult näilik.

Kui meie aga — olles teadlikud riigi majandus- likust kitsikusest — teeme siiski oste, mis kohased vaid üsna jõukale rahvale, ja ei kasuta põhjalikult ning kavakindlalt oma maa aineistikku ning töö- jõudu, siis tuleb sarnast teguviisi lugeda vähemalt ettevaatamatuks kui mitte kergemeelseks. S.

Tänapäeva naised.

Dr. Maria Ogilvie Gordon.

Dr. Maria Ogilvie Gordon, Rahvusvahelise Naisliidu abijuhataja, tuntud teadlane geoloogia ja paläontoloogia alal, sündis Edinburgis õpetaja tütreana. Oma erialal algas ta õppimist Edin- burgi Ladies Colledshis, kus ta esimesena sai

reisistipendiumi ja auraha. Oma õppimist jat- kas ta Londoni ülikoolis ja seda suure eduga, ta sai seal kuldauraha oma uurimiste eest zoolo- gia ja võrdleva anatoomia alal ja 1893. aastal sai ta selle ülikooli doktoriks. Siis läks ta

Teravamini annab end tunda õpperaamatute kui ka oskuskirjanduse puudus. See puudus oli harutusel 1927. a. maad leidnud üleriiklikul naiskutsekoolide juhatajate ja õpetajate nõupi- damisel, kus ka komisjon moodustati oskuskir- janduse soetamiseks. Komisjoni töö tulemuseks on siiaani ilmunud kolm õpperaamatut, neist kolmandamana Tallinna linna naiskutsekooli juhataja proua Anni Varma poolt „Õmblustööde tehnika I”, mis tahab olla ka pesutöö käsiraa- matuna abiks neile, kes tegelevad pesutöö alal, seda tööd õpetavad ehk õpivad, kuid ka kõigile naistele, eriti perekonnaemadele. Raamatus leiab käsitamist naise-, mehe-, beebi, lapse-, laua-, voodi- ja köögipesu.

Ei ole tarvis eriti rõhutada, kui tarviline on niisugune raamat meie kirjandusturul, kus siiaani täiesti puudus soliidne väljaanne üks- kõik missuguse praktika alal. Pesutöö käsiraa- mat, millest siin kõne, on seda enam tervitatud, et ta on koostatud nähtava hoolega ja armastu- sega asja vastu. Autor, kes tegeliku õpetajana pikemat aega töötanud, on nähtavasti endale ülesandeks võtnud pesutöö ala põhjalikult käsi-

tada, tuues niihästi igakülgse tarvismineva materjalide tutvustamisloetelu, kui ka kaunis- tusvõtete, pistete, tikandite ja pitside ja pesu üldtüüpide kirjeldused. Puuduvad lõiked, mis on ette nähtud eriraamatuna ja veel ettevalmis- tusel.

Raamat algab materjalide kirjeldamisega, kusjuures leiavad kirjeldamist riided, lõngad ja niidid, paberid, pitsid, paelad, nõobid. Järgmi- ses osas käsitatakse töövahendeid. nõelu, var- daid, õmblusmasinat, raame jne. Kolmanda osana tulevad pesuõmblemise eeltööd ühes kõige mitmekesisemate pistetega — niipalju kui võib otsustada mitteerialaline, on nende loetelu too- dud põhjani ammutava täielikkusega, — õmb- lustega- ja äärestustega ja märkimistega.

Järgnevad beebi, tütar- ja poeglaste-, naise- pesu, siis mehepesu kirjeldused. Ka voodi-, laua- ja köögipesu leiavad küllaldast käsitust. Autor on püüdnud raamatut kohandada ka iseõppija nõuetele, andes iga pesueseme ja mitmetlaadi kinnistus- ja kaunistus- kui ka valmistusviiside juures täpsed juhatused töö käiguks. Näib aga, et raamat väärtuslikumat abi suudab pakkuda

Müncheni ja pühendas enese siin juba täitsa geoloogiale ja paläontoloogile, mis aladel ta siin suure eduga omandas ka doktori aukraadi 1903. aastal. 1905. aastal ta abiellus Dr. John Gordon'iga, kuid abielu ei takistanud ta töö jätkamist. Erilist huvi tundis ta Lõuna-Austria mägestiku vastu, eriti dolomiitide vastu Lõuna-Tirolis. Suure innuga hakkas ta uurima nende ehitust. Oma uurimiste tulemusena on ta kirjutanud suure teadusliku töö, mis avab täitsa uued seisukohad. Tema teaduslikku tööd hindas kõige pealt Innsbrucki ülikool, valides teda oma audoktoriks ja nüüd, kõige viimasemal ajal, on Wiini geoloogia selts tema esimese naisena ühemeelselt valinud oma auliikmeks. Teaduseilmas on Dr. Gordon enesele võitnud tunnustatud seisukoha ja väga hea kuulsuse, kuid selle naise huvid ja töö ei piirdu kuiva teadusega, mille ta enesele valinud kord elukutseks.

Juba noorest east peale tunneb ta suurt huvi naisliikumise vastu ja on üks agaramaist töötajaid nii inglise rahvuslikus naisliidus kui ka Rahvusvahelise Naisliidu komisjonides ja juhatustes. Tänu tema väsimatu kihutustööle, asutatakse inglise valitsus juba 1910. aastal „ametlikud teadetebürood kutsenõuande alal,” mis Dr. Gordoni kava järele kohustavad kaastööle kooli-

valitsused ja kutseesitused. Hiljem huvitas teda esijoones organiseerimistöö emade ja lastekaitse alal ja praegu huvitab teda eriti väljandrändajate naiste ja laste kaitse. Suure organiseerimise ja kihutustöö kõrval, mis ta neil aladel teinud, veetis ta siiski iga aasta mitmed kuud lõuna Tirolis mägestikus, andudes siin täie hingega teaduslikule uurimistööle. Tema algatusel asutati ka suurte rahvusvaheliste naiste koonduste ühine komitee, mille ülesandeks on koostada kõigi maade naiserteadlaste nimekiri, et selle abil Rahvasteliidule esitada kandidaate vabanevatele kohtadele ja nii edendada naiste tööd rahvusvahelises läbikäimises. Ka kinoasjanduse arenemisele, eriti kasvatusabinõuna on see töövõimas naine pühendanud palju aega.

Dr. Maria Ogilvie Gordon on juba pikemat aega Rahvusvahelise Naisliidu abijuhataja; tema tarkus ja arusaamine selle suure organisatsiooni juhtimisel on silmapaistvad ja mitte ilmaaegu ei nimetata teda Rahvusvahelise Naisliidu peaaajuks. On küllalt põhjust arvata, et see nii meeldiv ja kõige oma suure töö kõrval alati tujuküllane ja abivalmis naine veel nii mõnelgi alal aitab kindlustada naise seisukohta, milleks temale soovime jõudu ja edu!

neile, kes tööd ikkagi enam-vähem oskavad. Jääb ju ka küsimuseks, kui võrd üldse pesutööd on võimalik teha raamatu abil, või mingit muudki tööd. Kuid mälu elustajana, kasuliku näpunäite või idee andjana täidab raamat kindlasti oma kohust ka nende juures, kes pesu tegemist harrastavad kodusel viisil.

Pesutöö käsiraamatu juures mitte ilmtingimata tarviliku, siiski meelsasti tarvitatava lisana, on raamatu juures võrdlemisi põhjalik ülevaade tikanditest ja ehtpitsidest. See ala on autori poolt käsitatud ilmse sümpaatiaga ega saa ka salata tema head asjatundmist. Kuna iga pitsiliigi juures käib illustratsioon, kujuneb see osa huvitavaks ka omaette.

Jääb nimetada, et raamatus sõnalis kirjeldusi saadavad arvukad pildid töövõtetest, pesutükkidest, pistetest, tikanditest jne. Raamatu ainsaks halvaks küljeks näib olevat asjaolu, et ta kogukus ja rohkearvulised pildid ta hinnalt teevad raskelt kättesaadavaks kutsekoolide õpilastele, kui ka teistele. Kahjuks ei ole hinda küski nimetatud. Kuna aga tegu on haridusministee-riumi väljaandega, siis jääb loota, et kasusaa-

mise moment arvesse ei tule, vaid raamat müügile pääseb ikkagi mõõduka hinna eest.

H. J.

Armastus.

„Ja, mu armas!” ütles Henrietta. „Kui minu nägu oleks nii murelik — minnes veetma nädalalõppu mehega, kellega olen kihlatud ja kellega abielluda kavatsen ühe kuu järele — ja! Ma püüaks, kas muuta oma näoilme, või peita omad tundmused, või võtta ette midagi muud.“

— „Ole vait!” ütles Hester järsult. „Ära vaatle mu nägu, kui see sulle ei meeldi.“

— „Aga, mu armas Hester, ära mine ägedaks! Vaata peeglisse, küll sa siis mõistad, mida ma arvan.“

— „Keda huvitab sinu arvamine! Sina ei vastuta mu näo eest,” ütles Hester järsult, kuna ta ei mõelnudki vaadata peegli poole ehk teisiti käia oma õe hea nõu järele.

Henrietta, olles noorem õdedest ja veel kihlamata, ümises kergelt viisi. Ta oli vaid kahekümne ühe aastane ja tal polnud vähematki kavatsust rikkuda oma hingerahu kihlasõrmusega. Sellegipärast oli armas

Kuuldub vastuväited perekonnaseaduse eelnõu vastu juhitud protesti puhul.

Suures enamuses kirjutavad naised vastu vaidlemata alla käimas olevale protestile. Endast mõistetavalt need, kes kuidagi on saanud tegelikult tunda maksva perekonnaseaduse ebaõiglust. Neid on rohkem, kui seda võiks arvata ja nad kahetsevad, et neil pole võimalust anda kümme allkirja. Need pole mitte igakord abielus meestega, kelle kohta näiteks Schweitsi ja Saksa seadusandluses on sisse toodud mehevõimu kurjasti tarvitamise mõiste. Tarvitseb ainult iseseisva tegutsemisega ja oma saatuse ning omanduse valitsemisega kogenud ning harjunud naisel abielludes tunda, et nüüdsest peale ta on eestkoste all ja iga oma sammuks peab nõutama mehe nõusoleku, kui ta on piinlikult puudutatud ja tervitab samme, mis astutakse naise iseseisva tegutsemisvõime tunnustamise läbiviimiseks.

Leidub aga ka teisi naisi, arglikke hingesid, kes mitmesugustel ettekäanel püüavad pääseda allkirja andmisest. Osa neid, kes abiellumise varal on pääsenud ainelistest muredest, kohustusest omale teenida ülespidamist konto-

ris, majateenijana — ja kardavad, et see heaolu kuidagi võiks kaduma minna, kui nad julgevad midagi toimetada oma leivaandja tahtmise vastu. See on inertne, väga arvurikas, mõtte- ja teolaisk naismass, keda on olnud, on praegu, on ka tulevikus ja keda kui paratamatust tuleb kaasa vedada naisõiguste eestvõitlejatel. Ainult raske isiklikult tabav hoop suudab üksikuid neist virgutada ja sundida mõtlemisele.

Vallaliste hulgas ei leidu mõnikord täit arusaamist perekonnaseaduse tähtsusest ja ulatusest. Ka siin on isiklikkuse moment sagedasti mõõduandev. Mõni arvab isikliku tubliduse olevat mõõduandva ja unustab sealjuures, et seesama põhimõte, mis naist perekonnas lubab kohelda kui teisejärgulist, oma mõju avaldab ka väljaspool perekonda. Erilise kurioosumina väärivad märkimist need naised, kes kardavad, et nad mehele ei saa, kui nad alla kirjutavad protestile. Nii suur ettenägelikkus on tõesti otse jalustrabav.

Kõige tõsisema ktaegooria protestile kadunud naishingede hulgas moodustavad aga nai-

näha Hesteri kihlatult ja abiellumas; sest Hester oli peaaegu kahekümneviie aastane, mis juba tõsine vanadus on.

Kõige pahem selle juures oli, et viimasel ajal Hesteri näole oli tekkinud juba kuulsaks saanud „murelik“ ilme, kui jutt oli tema Joe üle: tumedad varjud silme all, sügavad jooned põskedel. Ja kui Hester näis niisugusena, siis Henrietta paratamatult tundis enese südames tema mure kajastust ja seda ta vihkas. Ta lihtsalt ei kannatanud seda ootamatut hirmu tundmust.

— „Ja, mis ma õieti öelda tahtsin,“ jätkas ta, „see pole aus Joe vastu, kui sa niisuguse näoga ringi kõnnid. Emb kumb — võta oma otsus kergemalt, või —“. Kuid ta taltsutas ennast. Ta oli tahtnud öelda: „Ära mine.“ Kuid ta tegelikult lootis ometi, et Hesteril õnnestub see abielu. See oleks olnud temale, Henriettale, suureks kergenduseks.

— „Oh, jäta!“ hüüdis Hester. „Ole ometi vait!“ Ja ta tumedad silmad välkusid kurjalt ja hukkamõistvalt Henrietta poole. Henrietta istus süngi veerele, tõstis oma pea ja ta näol oli mõtleja inglil ilme. Ta hoidis Hesterit väga ja selle murelik nägu oli nii halb tundemärk.

„Kuuled, Hester!“ ütles ta. „Kas ma pean kaasa tu-

lema sinuga Markburysse? Ma teen seda, kui see sulle armas on.“

— „Mu armas tüdruk,“ hüüdis Hester kärsitult, „mis kasu oleks sellest?“

— „Ja, ma mõtlesin, et ma riisuks sellega teie koosolemisest ligiduse, kui sa ehk seda kardad.“

Hester vastas selle peale õõnsa pilkava naeruga.

„Ära ole nii lapsik, Henrietta!“ ütles ta.

Ja Hester asus üksi teele Wiltshire maakonda, kus Joe just oli asutanud väikese talu, milles nad pidid veetna oma abielu. Peale teenistuse suurtükiväes oli ta tüdinenud ärist; ja Hester poleks kunagi tahtnud elada väikses linnaveereses majakeses. Iga naine vaatleb oma kodu läbi laulatussõrmuse. Hester oli oma kodu seni näinud ainult vilksatamas läbi kihlasõrmuse. Kuid see ei pidanud olema linnaveeres.

Nii oli siis Joe ehitanud väikese pruuni puumaja — ta oli seda teinud suuremalt osalt oma enese kätega; maja taga oli väike jõgi, mille kaldal kasvasid kaks vana paju. Maja kõrval olid pruunid kõrvalehitused ja kanaaed. Seal olid sead traataias ja kaks lehma põllul ja üks hobune. Joe'l oli üle kolmekümne hektari maad ja ainult üks abiline. Tulevikus muidugi oli ju ka Hester seal.

sed, kes sügavalt on veendunud maksva korra ja mehe üleoleku vankumatusest, rohkem, peavad naiste algatust meeletuks ja hukkamõistmisvääriliseks. Need on naised, kel alati leidub kivi taskus teise naise pihta viskamiseks, kes kogu ebaõigluses, mis on tabanud kedagi naist, süüdistavad ainult teda. Nende jumal on meessoost ja oleks lootusetu neile hakata selgeks tegema, et see jumal seisab ajaloolise eelarvamiste savijalgadel. Jääb järele ainult avaldada headmeelt, et niisuguseid naisi siiski on võrdlemisi vähe.

Protestile allakirjutajate hulgas esineb kaunis suur hulk mehi. On ju ka endastmõistetav. Paljud mehed ei aimagi, et maksev perekonnaseadus neile kindlustab suure üleoleku naiste suhtes. Loomusunniline õiglustunne neis sunib isegi arvama, et naisel ju „kõik õigused on käes”, nagu põhiseaduse järele seda võiks arvata. Saades tõendusi vastupidisest, on nad tõrkumata valmis ka oma häälega kaasa aitama ülekohtuse seisukorra kaotamisele. Loomulikult moodustavad meeste hulgas suure protsendi need, kes on tõsiselt veendunud mehe kui isanda ja valitseja kutsesest ja kel naise endamaksmapaneku püüete kohta leidub ainult pilkavaeratus. Parem osa sellest kategooriast aga on need, kes peavad alla oma väärtuse meeste

loomulikku üleolekut tahta kaitsta veel niigi nõrgema vastu juhitud seadustega ja sellepärast oma allkirja ei keela. Täiesti isevalitsejalikkude kalduvustega mehed aga asuvad seisukohal, et mitte küllalt poie isegi maksva seaduse valjustest.

Tõsisematest vastuväidetest, mis ette tuakse üheõiglusluse põhimõtte vastu perekonnaseaduses, väärivad kaalumist järgmised. Perekond, öeldakse, on ühiskonna algrakuke ja sellena mitte isiklik asi. Vastutajana ja ülespidajana kannab mees perekonnas suuremaid kohustusi, järelikult peavad tal olema suuremad õigused. Naise üheõiglusluse põhimõtte sissetoomine perekonda on selle lõhkumine.

Ei ole raske selles väites ära tunda mineviku mõtlemisviisi kaasaveetavat, ammu elulikkuse kaotanud liigliha. Oma riigi ehitusel oleme kõrvale heitnud põhimõtte, et see võib püsida ainult ühe kihi ülevõimul, vaid oleme kohustused kui ka vastutuse ära jaotanud kõigile ühtviisi. Jääb teha veel loogiline järeldus ja seesama mõtlemisviis tuua ka perekonda. Uue perekonnaseaduse eelnõu koostajad on seda osalt teinudki, pannes naisele perekonna ülespidamisel samasugused kohustused, järelikult ka vastutuse, kui mehele. Nad on jätnud tegemata aga teise järelduse, nimelt, et ka õigused tulevad

Kõik näis väga uus ja korralik. Joe oli töömees. Ta ise näis ka väga uus ja korralik, terve ja rahul iseenesega. Ta isegi ei pannud tähele „murelikku” ilmet. Ehk, kuigi ta seda nägi, ütles ta siiski ainult:

— „Sa näid pisut roidunud, Hester. See töö seal linnas väsitab sind rohkem, kui sa seda ise märkad. Siin maal saab sinust teine inimene.”

— „Aga kindlasti!” hüüdis Hester.

Ja temale meeldis siin tõesti — need kirjud kanad, ja siis veel sead! Ja kitsad kollased pajulehed, mis langesid pehmelt maha nende maja taga seda varjavatelt vanadelt puudelt. Ta armastas seda kõiki — eriti aga kollaseid langevaid lehti.

Ja ütles ka Joe'le, et tema meelest see kõik on tore, meeldiv! Ja Joe oli õnnelik. Tõesti, ta näis nii õnnelik ja rahul.

Joe abilise ema andis neile lõunat kella poole ühe ajal. Peale lõuna oli päikseküllane ja peale selle, kui Hester oli kuivatanud sööginõud, aitas ta Joe'le teha kõikisugu väikseid töid. Vanainimene, kes oli teinud lõuna, ütles nõudekuivatamisel:

— „Varsti, preili, keedate teie selle väikse pliida juures; pliit on hea.”

„Ja, õige varsti!” kordas Hester ja ta nägu lõhenas pliidasoojusest.

Vanainimene läks peale oma töö lõppemise ära. Hiljem peale lõunat läks minema ka Joe abiline ja Hester viis ulualla kanad ja sead. Oli juba õhtu. Hester valmistas köögis õhtusööki ja tundus enesele vähe abitu ning Joe süütas elutoas kaminatule, tundes enese väga tähtsa ja õnneliku.

Nemad Hesteriga jäid nüüd üksinda elumajja, kuni järgmisel hommikul Joe abiline jälle tööle tuli. Poole aasta eest oleks see meeldinud Hesterile. Neil mõlemil oli nii hea olla koos. Nad olid olnud sõbrad, samuti nagu nende perekonnad olid olnud sõbrad — pikade aastate kestel. Joe oli ikka olnud korralik ja meeldiv poiss ja temalt polnud tarvis karta ootamatusi. Samasugune oli ka Hester.

Kuid nüüd, peale selle kui ta kahjuks oli lubanud abielluda Joe'ga, oli see teinud suure vea ja hakkanud teda „armastama”. Kunagi varem polnud Hester seda aimanud. Ja kui ta oleks ette teadnud seda muudatust, ta kindlasti oleks öelnud: „Joe, jääme sõpradeks, sest see teine — see on allakäimine.” Nii pea kui Joe alustas juttu armastusest või tahtis teda kallistada, oli

võrdselt jaotada. Kartus, et naise üheõigusluse tunnustamine on perekonna lõhkumine, pole muud kui kartus demokraatlikku mõtet mõelda lõpuni. Kartus, või ka tahtmise puudus?

Kui küsime, — oletades, et üheõiguslus tõepoolest tähendab perekonna lõhkumist — mispärast siis nimelt naise isik ja inimeseväärtus peavad ohvriks saama toodud perekonna moolokile, jõuaksime, vastustes vist samasse ajalooliste fantoomide ussipessa, mis kogu aeg on oma mürgiseid päid tõstnud naise vabadusvõitluse okkalisel teel. Nende hulgast paistab eriti välja too naise alaväärtuslikkuse ja mehe isandalikkuse väide. Kuid enam kui ükski teine, peaks see meile, eestlastele, olema vastuvõtmatu, kuna just selle väite ülekohust meie oma nahal oleme kibedalt tunda saanud, sest kas ei hoitud iga meie eluavalduse ja vabaduse taht vaos väitega, et maarahvas, tähendab eestlased on alaväärtuslikud ja sakslased meie loodusest määratud valitsejad. Osa meist on aga kahjuks liigagi valmis sama pidemeta väidet tarvitama edasi naise kohta.

Teine, tõsine, vähemalt väga tõsisel näol ettetoodav väide naise üheõigusluse vastu on see, et mees on ju naise toitja. Huvitaval kombel võib selle ümber lükata mehe enda suust tuleva vastuväitega. „ühiskond,“ ütleb Bern-

hard Shaw, „tasub naisele tema tööd majapidajana ja lastekasvatajana mitte otsekohe, vaid kaudselt, palga selle eest juure arvates mehe palgale. Sellepärast on rumalamad meeste hulgast võinud tulla arvamisele, et nemad naist toidavad, tegelikult aga toidab naist ka kodu tema enda töö. See töö on pealegi ühiskonnale mõödapääsematult vajaline ja kasulik, kuna mõnegi mehe töö selle vastu otsekohe kahjulik.“

Majandusliku elu arenemiskäik näitab pealegi, et ikka rohkem abielunaisi töötavad ka kutsetöös väljaspool kodu palga eest, millega nad igatahes endid saaks ära toita. Missugusel alusel on need naised siis ühesuguse eestkoste all meeste poolt „toidetavate“ naistega? Me teame aga, et majapidamistöökõigi vähegi edulisemate riikide seadusandluses on hinnatav ühel alusel muu kutsetöoga ja samasugune perekonna ülespidamine, kui töö väljaspool kodu, kuidas võiks see olla teisiti. Mis jääb aga siis üle uhkest toitmise väitest.

Täiesti uskumatu lühinägeline, kahjuks kauris sagedasti meeste poolt ettetoodav väide üheõigusluse vastu on ka see, et mehed väeteenistuse kohustust peavad kandma, millest vabalemist peetakse naiste eesõiguseks. Kõnelemata asjaolust, et mehed siin endile „hädast teevad vooruse,“ jääb arusaamatuks, miks naised

ta temale vastumeelne. Kuid ta ise tundis, et see ei ole õige. Tal polnud eneselt selge, miks ta nii tundis.

„Ma kardan, Hester,“ ütles mees kurvalt, „sa ei armasta mind nii nagu mina sind.“

— „Jäta see jutt!“ hüüdis ta. „Kui ma seda ei tee, siis võid olla väga rõõmus ja õnnelik — see on kõik, mis ma öelda saan.“

Sellest ei saanud Joe hästi aru, kuid ta ei hakkanud ka juurdlema. Ta ei armastanud kunagi asjadesse tungida. Ta jättis nad nende eneste hoolde ja nii jättis ta Hesteri segased tundmused ka ta enese hoolde. See oli temale mugavam.

Joe tundis põhjalikult autoasjandust ja põllupidamist ja veel teisi alasid. Ja nähtavasti oli Hester sama keerulik kui automasin! Nähtavasti oli temas sama palju väikesi tähtsaid kruvikesi. Kui ta teda ainult suudaks käsitada sama hoolikalt nagu ta käsitas oma autot! Tema vajab käimapanekut sama hädasti nagu seda vajab auto. Hester tundis, et ta vajab suurel määral õiget käsitamist ja käigu andmist oma abielutee alguseks Joe'ga. Ja Joe, see rumal, istus liikumatus autos ja tegi niisuguse näo, nagu sõidaks see — jumal teab kui palju kilomeetreid tunnis.

Sel õhtul oli Hester tõesti päris ahastumas. Peale

lõunat, töötades koos Joe'ga maja ümbruses, oli tal olnud päris hea olla. Sest ta sallis olla koos Joe'ga. Kuid nüüd õhtul, mil nad olid üksi selles väikeses kinnises toas, ei kannatanud ta ei hubast tuld kaminas, ei Joe'd tema piibuga ja rahuldatud, õnneliku näoga.

— „Tule, armas, ja istu siia,“ ütles Joe kutsuvalt ja silitas sohvat enese kõrval. Ja tema, uskudes, et tema asemel iga tütarlaps oleks heameelega istunud seal, läks ja istus Joe kõrvale. Kui rumal, et siin pidi olema sohva! Ta vihkas sohvasid!

Ta kannatas välja, et Joe pani oma käe ta piha ümber. Ta oli kustutanud oma piibu. Kuid Hesterile tundus nüüd võõras ta nägu, millest oli kadunud loomulik otsekoheusus. Kui naeruväärt temast silitada ta kaela! Kui rumal ta oli, et katsus temaga armatseda! Milliseid mõttetuid armastussõnu ta temale sosistas! Ja kui rumalad ja loomuvastased tema poolt need suudluskatsed!

„Ma sooviks nii, et sa mulle midagi mängiksid, Joe,“ ütles ta järsult.

„Kas sa tõesti tahad, et ma täna õhtul sulle mängiks?“

„Miks mitte täna õhtul? Mulle meeldiks kuulda natuke Tshaikovski't — see elustaks mind.“

oma lihtsad inimeseõigused peavad ohverdama sellele, et meeste riigijuhtimine ei saa läbi ilma hädadeta. Kannatused ja kohustetäitmine on sõja ajal ühesugused meeste kui ka naiste poolt, kui aga mehed uhkelt koputavad oma „verevalamisele”, siis tuleks meeles pidada, et naistel ka see kohustus on lasunud. Arvustik näitab Eestis umbes 20.000 sündi aastas. See on väeteenistus, kümnevõrra vääriline võrdlust välja pidama üheaastalise õppusega, mis läbi teevad noorsõdurid ja mille põhjal tahetakse kindlustada iganenud eesõigusi. Õnneks ei tule

kaaluv osa tõsisematest ja mõõduandvamatest meestest mitte välja selle väitega.

Mis ka veel ette ei võidaks tuua naise üheõigusluse püüete vastu — õiglusenõue on igatahes kaaluvam kui igasugused sofistlikul, aegunud mõtlemisviisil, või ka mõtlematusel, kodanlise julguse ja arusaamise puudusel põhjendavad väited. Kui 1905. aastal demokraatlikud nõuded näisid alles ilusatena unistustena, siis 1917. aastal muutusid nad endastmõistetavaks. Parim abinõu tulevikku usu kinnitamiseks on pilk minevikku.

Helmi Jansen.

Naiste osavõtt poliitikast areneb.

Kui peale ilmasõja naised enamikus Euroopa riikides said poliitilised õigused, oli alguses päris üldine arvamine, et naised toovad riikidesse uue poliitilise suurjõu, millega paratamatult tuleb tõsiselt arvestada ja milline, ennast maksma pannes, võib tuua suuri muudatusi rahvaste avalikus elus. Esimeses vaimustushoos uskusid ka naised seda, varsti aga tuli pettumus. Selgus, et naiste hulkaes püüdis siiski veel arusaamine ja sellega ühes tahe osa võtta tegelikust poliitikast. Selgus, et võtab veel tüki aega ja nõuab suurt poliitilist selgitustööd,

enne kui naine tõsiselt ära tunneb oma õiguse ja kohuse teadliku riigikodanikuna kasutada oma poliitilist õigust ja seega maksma panna ennast poliitilises elus. Seda tööd on naised igalpool teinud, kuigi see enamikus on sündinud vaikselt ja tagasihoidlikult. Poliitilist selgitustööd naiste hulgas on tehtud mõnel maal poliitiliste erakondade kaudu; kuna vanemad ja suuremad poliitilised erakonnad selgesti teavad, et naiste poliitiline jõud, kuigi veel suurel määral algeline, on tulevikus igatahes väga arvestatav, on mitmes riigis kõigi suuremate era-

Sõnakuulelikult tõusis mees üles ja läks klaveri juurde. Ta mängis hästi. Ja Tshaikovski oleks teda tõesti elustanud. Juba muusika ise. Kui ta ainult poleks tunnud, et peale selle muusika Joe tundeavaldused muutuvad veel pealekäivamaks ja temale võimatumaks.

„See oli hea!“ ütles ta. „Nüüd mängi mu armas nocturno.“

Ja kuna Joe andus mängule, hiilis ta tasa majast välja.

Oh! Ta hingas kergendatult jahedas oktoobri õhus. Oli poolpime, sest läänest paistis poolkuu. Õhk oli liikumatu ja pehme kuivalgus tundus vaibana, mis kaatab maa.

Hester raputas oma juuksed lahti ja läks eemale majast, mis põrises nagu väike trumm, kajastades ta armast nocturnot. Ta kiirustas sammu, et seda mitte enam kuulda.

Kui ilus oli öö! Jälle raputas ta oma lühikesi juukseid ja ta oleks tahtnud edasi tormata — lõpmatusse. Kuigi see lõpmatus oli vaid naabritalu põld. Kuid Hester tahtis enam. Ta oleks tahtnud tormata üle lõpmatuse piirist! „Ma tean, ma olen nõdrameelne“, ütles ta iseenesele. Kuid see ei takistanud ta jalgade edasitormamist. Oo! kui ometi kõigele sellele leiduks

teine lahendus — Joe asemele tema liibitsemisega. Ja, „liibitsemine“! See sõna hävitas ta viimse raasukese enesest lugupidamise, kuid ta siiski kordas seda kõvasti.

Siin põllul olid võõrad hobused, ta hakkas neid kartma ja ettevaatlikult hiilis ta jälle tagasi Joe põllule. See oli just Joe moodi, et tal oli nii väike koht, kus polnud võimalik põgeneda isegi klaveri hääle eest, ilma et astuksid võõrale pinnale.

Kui ta jõudis tagasi maja ligidusse, vaikis äkki klaver. Oh jumal! Otsivalt vaatas Hester ringi. Vana paju sirutas oma oksad jõekese kohal. Kassi kiiruse ja osavusega ronis ta üles lehestiku varju.

Vaevalt oli ta enese seal asetanud istuma, kui Joe ilmus maja nurga tagant kuivalgusse ja vaatas otsivalt ringi. Kuidas ta tohtis teda otsida! Ta oli vait kui nahkhiir seal lehestikus ja vaatles meest, kuis see oma sirge, meheliku kuju ja püsti peaga otsides ringi vaatas. Kord ometi näis ta mannetu ja kindlusetu. Kus oli nüüd ta mehelik jõud? Miks ei mõistnud ta olukorda?

Siis hüüdis mees pehmelt ja kutsuvalt: „Hester! Hester! Kuhu sa oled enese peitnud?“

Ta oli nüüd vihane. Hester oli liikumatu oma puu

kondade juurde asutatud naisosakonnad, millede kaudu püütakse naiste hulgas teha poliitilist selgitustööd ja millede kaudu loomulikult püütakse enesele võita poolehoidjaid naiste hulgas. Neis riikides areneb naiste poliitiline küpsus nii öelda erakondade varjus ja naiste tegutsemine paistab seal vähe silma. Üks on aga kindel. On see nüüd tingitud naise hingelaadist või tema poliitilise nooruse aatellikusest — erakondade omavahelises võitluses naised ei saa ja ei taha mitte kusagil tunnistada erakondadevahelisi valimatuid võitlusvõtteid, samuti nagu neile vastuvõtmatu on erakondlik omakasu tagaajamine. Sellel alusel on mitmes riigis naised avaldanud korduvaid proteste ja nõudnud erakondadelt enesetaltsutamist ning jõudude koondamist abinõude otsimisel üldise olukorra parandamiseks.

Kõige selgemaks tõenduseks, kui suurt vastu-meelt naiste hulgas võib äratada ja kuidas neid isegi agarale tegutsemisele võib õhutada erakondadevaheline vaen ja valimatud võitlemisvõtted, on praegu Austria, kus naised vastukaaluks oma riigi erakondlastele heitlemistele, on hakanud väga agaralt tööle.

Juba 1929. aasta lõpul asutas Austria populaarseim naine Marianne Hainisch Wiinis Austria naiserakonna. Hoolimata oma kõrgest, nüüd juba 92-aastasest vanadusest, on see naine imekspauväärselt teguvõimne. Ta jälgib suurima huviga kõiki avaliku elu avaldusi ja tema isikus ühine-

nud haruldaset suured elukogemused koos haruldase vaimuvärskuse ja teravusega moodustavad päris erakordse elutarkuse. Sellepärast pole ime, et tema üleskutse leidis kõige elavama vastukaja Austria naiste hulgas ja naiserakonna ümber koonduisid suured hulgad naisi kõigist rahvakihtidest.

Austria poliitiline olukord otse sundis naised otsustavale sammule. Marianne Hainisch taipas aja tarvidust. Kõigis rahvakihtides valitses rahulolematuse väikeseks ja vaeseks jäänud riigi poliitilise elu varjukülgede pärast. Erakondade vaheline vaen on seal arenenud viimase võimaluseni, nii et üksikeist ähvardatakse isegi sõjariistadega. Kogu avalik elu keerleb seal erakondade vahelise võitluse ümber, kuna kodaniku huvid ja majandusliku viletsuse lahendamine on jäetud täitsa tahaplaanile. See ikka arenev sisemine vaen lõpetas pika-peale naiste kannatuse ja ühiselt, oma erakonna kaudu, astusid nad võitlusesse erakondlise hirmuvalitsuse vastu. Oma sammu põhjendasid nad ise järgneva teadaandega: „Meie tahame ja nõuame, et lõpeks meie kodumaal alaline erakondade võitlus ja meie toetame neid oma häälttega ainult siis, kui näeme nende tõsist taht ühiseks, meie majanduselu tervendavaks tööks. Rahva üldine viletsus peab sundima loobuma liialdatud nõudmistest nii parem- kui pahempoolseid erakondi. Kõige pealt peab rahvale kindlustama elamisvõimaluse; alles peale selle tohib asuda erakondade tüliküsimuste

otsas, hoidudes igast kahnast. Tal polnud kavatsust vastata. Joe oleks võinud sama hästi olla teise planeedi peal. Lõpuks läks ta eemale ja kadus ta silmist.

Siis äkki tundis Hester hingepeina: „Tõesti, see on juba vähe liig minust, kuidas ma teda kohtlen! Vaene Joe!“

Kuid ometi ta ei tahtnud tuppa minna ja veeta õhtut kahekesi Joe'ga.

„Muidugi, võimatu on ju, et mina võiksin niiviisi armatsema hakata. See on nii labane. Minule tundub see Joe juures tundemärgina, et ta mind tõsiselt ei armasta.“

See mõte läbistas teda nagu kuul. „Just see tema armatsemine minuga tõendab, et ta mind ei armasta. Mees, kes tõsiselt armastab naist, ei armatse temaga niiviisi. See on nii alandav.“

Ta hakkas nutma ja taskuräti otsimisel kukkus ta peaaegu puult.

Ta nägi Joe'd tagasi minemas maja poole ja tundis eneses kibedust. „Miks ta algas kogu selle jandi? Ma ei tahtnudki abielluda kellegiga ja liialgi pole ma soovinud niisugust armumängu. Nüüd ma olen õnnetu ja tunnen, et see on loomuvastane. Sest enamik tütarlapsi vist armastab ja nõuab sarnast armatsemist,

— ega muidu mehed seda ei teeks. Ja enamik on loomulik.“

Sellepärast ma olen vist ebanormaalne ja istun nüüd siin puu otsas. Ma vihkan iseennast. Ja Joe on ära rikkunud meie vahekorra ja arvab, et ma temaga siiski abiellun. See on lihtsalt pöörane! Kui segane on elu. Ja ma ei salli sagedasti.“

Ta nuttis veel edasi, kuid kuulis ometi kuidas maja üks prantsatades kinni langes. Joe oli siis tuppa läinud ja nüüd oli ta muidugi haavatud.

Puu otsas istumine oli tülikas. Õhk oli külm ja niiske. Kui ta enese nüüd külmetas, siis oli ta jälle terve talve nohune. Lambivalgus paistis soojalt läbi akna ja üleüldse — ta seisukord oli halb.

Ta libises maha puu otsast, kriimustas oma käevarre ja arvatavasti rikkus ära oma uued sukad.

„Ah, ükskõik!“ hüüdis ta ja valmistus minna tuppa ja seletada tervet seda lugu vaesele Joe'le. „Ma ei taha, et ta oleks vaene Joe!“

Sel silmapilgul kuulis ta liginevat autot. Varsti jäi see seisma ja ta tuled olid just Joe uue värava kohal.

„Milline õnn! Ah, milline õnn! Seal on ju Henrietta, kes mulle appi tuli.“

Nagu hullumeelne jooksis ta auto poole.

lahendamisele. Meid naisi ühendab emalikkuse side. Meie kõik, hoolimata seisusest, kihist ja usust, igatseme rahu. Meid, naisi, on Austrias rohkem kui mehi. Meie häälte arv ületab meeste oma. Ja seaduse järele on meil ühesugused õigused. Meie otsustav jõud maa saatuse juhtimisel on olnud meist enestest, meie organiseerimisvõimest. Meie usume kindlasti, et meie suudame eneste ümber koguda Austria naiste suure enamuse ja et meie moodustame jõu, mis peab meie riigi poliitikat mõjutama maa kasuks.”

Naiserakond kavatses alguses piirduda ainult kihutus- ja selgitustööga naiste hulgas, mitte esineda valimistel oma nimekirjadega.

Nüüd, poolteise aasta järel, on Austria naiserakond kasvanud juba arvestatavaks jõuks ja tema arenemine kestab edasi. Tänavu esimesel märtsil ilmus selle naiskoondise, mis nimetab ennast küll erakonnaks, koosneb aga erapooletutest naistest, häälekandja esimene number. Häälekandjana ilmub meil suurekaustaline nädalaleht, mis omakorda tõenduseks, et naiste jõud ja usk eneses kasvab. Ühes oma häälekandja esimeses numbris selgetavad nüüd Austria naised omi püüdeid:

„Meie armastame oma maad ja rahvast ja meie kannatame nende allamineku all. Meie usume, et tunneme selle allamineku põhjuseid. Meie usume, et seda võiks ära hoida, kui juhiksime oma rahva

tahtmise õigetesse rööbastesse ja sellepärast võtame meie nüüd sõna.

Meie, Austria naised, kes pole seotud ühegi valitseva erakonnaga, meie võtame nüüd sõna, peale selle kui oleme vaikinud kümme aastat, omades hääleõiguse, peale selle, kui kümme aastat rahulikult oleme vaadelnud, kuidas mehed, oma erakondade esitajatena ja tahtmiste täidesaatjatena on kaitsenud meie rahva huvisid.

Lõpptulemus näib meile halb — meie soovime, et see muutuks.

Meie ei taha, et meie maa alalises erakondade võitluses jääb ikka vaesemaks. Meie ei taha, et ka edaspidi riigikodaniku elulised huvid asetatakse tahaplaanile erakondlise võimu ja sihtide huvides. Meie ei taha, et meie majandus ka edaspidi on halvatud erakondade juhtide alaliselt kasvava saamahimu tagajärjel.

Meie tahame naiste häälte kaaluga läbi viia, et meie kodumaal praeguse raske majanduskriisi ajal riigimajandus ja selle hädalised nõudmised asetatakse esiplaanile poliitikast, et vaiksiks klassi- ja rahvustevõitlus ja et kõik asuks ühisele, ülesehitavale tööle rahva häda parandamiseks.

Meie omas mõjutamatus mõtlemisviisis ei saa olla nõus alaliselt kasvavate riigi ja kogukondade väljaminekutega. Meie, kes meie oleme juhtinud oma majapidamisi, arvame, et samad alused, nagu eramajapidamises, peavad maksma ka riigi, linna

„Halloo, Hester!“ kõlas Henrietta noor hää, rahulikult ja jahedalt auto pimedusest. „Kuidas läheb?“

„Milline õnn!“ hüüdis Hester. „Milline imeline juhtumine!“ Hingeldades toetus ta Joe väravale.

„Kuidas läheb?“ kordas Henrietta hää, jahedalt.

„Mis sa selle all arvad?“ küsis Hester ikka veel hingeldades.

„Nüüd, mu laps, ole rahulik. Meie poleks sisse tulnud, kui teist keegi väljas poleks olnud. Teie ei tarvitse arvata, et meie tahame pista oma nina teie asjadesse, meie sõidame edasi Bonamy juurde. Kas pole tore ilm?“

Bonamy oli Joe sõber, samuti endine suurtükiväelane, kes oli asutanud enesele ka talu umbes üks kilomeeter eemal. Joe polnud kuidagi mingi Robinson Crusloë omas majas.

„Kes teie kõik olete?“ küsis Hester.

„Ikka samad vanad linnud“, vastas Donald juhi kohalt. Donald oli Joe vend. Henrietta istus ees tema kõrval

„Ikka sama, nagu ikkagi“, hüüdis Teddy ja pistis pea auto aknast välja. Teddy oli nende ligidane sugulane.

„Ja“, ütles selle peale Hester. „Nüüd, kus teie juba

kord siin olete, võite sama hästi ka sisse tulla. Kas olete sõõnud?“

„Ja, oleme küll“, ütles Donald. „Kuid seekord meie sisse küll ei tule.“

„Miks mitte?“ küsis Hester sõjakalt.

„Kardan venda Joe'd“, ütles Donald.

„Pealegi, Hester“, ütles Henrietta murelikult, „meie teame, et teie ei vaja ega taha meid.“

„Henrietta, ära ole lapsik!“ hüüdis Hester.

„Aga Hester“, vastas Henrietta.

„Tulge sisse, — küllalt rumalustest!“ ütles Hester.

„Mitte sel reisul, Hester“, ütles Donny.

„Ei, tänan!“ ütles Teddy.

„Kui rumalad teie olete. Miks mitte?“ küsis Hester.

„Kardame oma vanemat venda“, ütles Donald.

„Hää küll“, otsustas Hester. „Siis ma tulen kaasa teiega.“

Kiirelt avas ta värava.

„Siiski üks silmapilk. Ma tahaks nii väga näha maja“, ütles Hester ja juba ta roniski välja autost.

Õõ oli nüüd pime, kuu oli looja läinud. Mõlemad tütarlapsed kobasid pimeduses maja poole.

„Kui sina või ehk Joe ei taha, et ma sisse tulen — ütle seda“, ütles Henrietta tõsiselt. Ta oli väga mu-

maakondade majapidamises ja meie usume, et ka seal väljaminekuid peab arvestama sissetulekute järgi ning et ses mõttes tulevad koostada eelarved.

Ka riik peab praegusel vaesel ajal piirama omi väljaminekuid. Peale üldise majanduskriisi põeme meie praegu Austrias veel puht Austria oma majanduskriisi. Meie demokraatlikes vabariigis on algeline ülesanne — kodaniku, talupoja ja töölise käekäigu edendamine täitsa tahaplaanile tõrjunud püüdest alalhoida ja süvendada poliitiliste erakondade võimu.”

Tulevik muidugi näitab, kui suurel määral Austria naised suudavad maksma panna omi nõudeid, teiste sõnadega, kui suur on naiste üksmeel. Igatahes on Austria naiste tegutsemine huvitavaks nähteks naiste poliitilise arenemise teel.

Ka Inglismaal, kus ju naiste arvuline ülekaal väga suur, on viimasel ajal märgata elevust. Nii on inglise naised jõudnud täitsa õigele arusaamisele, et naised kunagi ei saa ennast tarvilisel määral maksma panna ega suuda koguda suuri hulka, kuni neil puudub meeste praegune mõjurikkaim relv poliitilises elus — ajakirjandus. Ja nüüd on otsustatud hakata välja andma suurt poliitilist

ajalehte. Selle majandusline alus on juba kindlustatud — ja seda väga lihtsalt. Üks miljon (loe miljon!) inglise naist ohverdasid igauks 1 naelsterlingi ja paari nädala jooksul oli koos rohkem kui nõuetav summa — üks miljon naelsterlingi. See on meie rahas mitte rohkem ega vähem kui üks miljard kaheksasada tuhat senti!

Toodud kaks näidet tõendavad kõige kindlamiini, et naiste osa riikide poliitilises elus on arenemisel, et see areneb õigel teel — süvendades aegamööda ja kavakndlalt naiste hulkade huvi ja arusaamist poliitikast ja kasvatades neis kohusetunnet osa võtta oma riigi elu juhtimisest.

Tundub küll, et enneaegsed on meeste oletused, kes igal pool sagedasti avaldanud arvamist, et poliitiliste õiguste andmine naistele on olnud üleliigne noobel liigutus, kuna naised suure hulga ei mõtlegi seda teadlikult kasutada. Ongi parem, et naiste poliitiline tegevus areneb aeglaselt, selle eest järjekindlalt ja täie teadvusega. Ainult sel teel võib sellest välja kasvada jõud, mis toob tõesti uut vaimu ja tervendust praegu terves maailmas valitsevasse, nagu mehed seda ise kinnitavad, „haisesse” poliitilisesse õhkkonda. —k.

relik ja lootis siit leida lahenduse. Hester kõndis vaikides edasi. Henrietta pani oma käe õe käevarrele. Hester lükkas selle tagasi ja ütles:

„Mu armas Henrietta, ole rahulik.“ Ja tormas ukse juurde ja lükkas selle lahti. Lambivalges elutoas istus Joe kustuva kamina ees, selg ukse poole pöördud. Ta ei liigutanud end.

„Siin on Henrietta!” hüüdis Hester ja ta hääles kostis küsimus: „Mis sa selle kohta ütled?”

Joe tõusis püsti ja vaatas ümber, pruunid silmad ta tõsisel näos olid väga vihased.

„Kuidas sina siia said?” küsis ta järsult.

„Tulin autos”, vastas Henrietta süütult.

„K koos Donaldi ja Teddyga — nad on seal väljas värava juures”, ütles Hester.

„Mõtlevad nad sisse tulla?” küsis Joe ja ta hääl oli kuri.

„Ma arvan, sa lähed ja kutsud nad sisse”, ütles Hester.

Joe ei lausunud midagi ja seisis liikumatult nagu kalju.

„Ma arvan, sa arvad, et oli minust väga inetu, et ma tulin sisse”, ütles Henrietta pehmelt. „Meie sõidame Bonamy poole.” Süütult vaatas ta ringi toas. „Kuid see on imeilus väike tuba, väga maitsekas ja kodune. Mulle ta meeldib väga. Kas ma võin soojendada oma kása?”

Joe liikus kõrvale tule eest. Tal olid jalas hommi-

kukingad. Henrietta sirutas oma külmad käed tule poole.

„Ma otsekohe sõidan edasi”, ütles ta.

„Oh—h!” ohkas Hester. „Ära tee seda.”

„Ja, aga ma pean. Donald ja Teddy ootavad.”

Uks oli pärani lahti ja auto tuled vilkusid heledalt pimeduses.

„Oh—h!” ohkas Hester jälle. „Ma ütlen neile, et sa ööseks siia jääd. Ma vajan vähe seltsi.”

Joe vaatas Hesteri otsa.

„Milles asi seisab?” küsis ta.

„Mitte milleski. Ainult nüüd, kus Henrietta siin on, võib ta ka siia jääda.”

„Aga, Hester!” ütles Henrietta. „Ma sõidan edasi Donaldi ja Teddyga.”

„Sa ei tee seda, kui ma sind siin vajan”, ütles Hester.

Henrietta näis üllatunud, abitu.

„Milles asi seisab?” küsis Joe uuesti. „Kas oli teil mahatehtud, et saate öösel siin kokku?”

„Ei, Joe, tõesti mitte!” ütles Henrietta tõsiselt ja süütult. „Mul polnud sellest aimugi, kuni pealelõunal Donald tuli oma sõidu ettepanekuga. Ilm oli nii jumalikult ilus ja nii meie otsustasime sõita Bonamy poole. Ma loodan, et ta meie tuleku üle ei pahanda.”

„Ja kuigi meie oleks omavahel nii leppinud, see poleks kuritegu”, hüüdis Hester vahele. „Ja nüüd, kus teie kord siin olete, võite ka siin ööbida.” (Järgneb.)

D. Lawrence'i järele.

Majanduskriis ja kokkuvõid.

Üleilmiline majanduskriis, mis eriti viimase kahe aasta jooksul omandanud väga terava kuju, hoiab praegu terve ilma meeled ärevil. Otsitakse pääseteid sellest, juureldakse selle kallal igakülgsest. Kuna üldine majanduskriis eriti valusalt puudutab ka naisi ja perenaisi, kelle kätest läbi käib suur osa rahva raha, arvame, et ka eesti naised tunnevad huvi selle tänapäeva valusama küsimuse vastu. Toome allpool kirjutuse selle üle Hollandi tuntud nais-tegelase õigus- ja majandusteadlase C. E. van Dorp'i sulest, kes oma maa esindajana ja asjatundjana osa võtnud paljudest sellekohastest konverentsidest ja kes praegu asub Rahvusvahelise Naisliidu juures töötava majandusküsimuste komisjoni eesotsas.

Igaüks teab, et meie praegu elame tõsise kriisi tähe all. Kuid arvamised selle kohta, mida see kriis õieti tähendab ja mis teda põhjustanud, on väga lahkuminevad. Aga just siin peab välja jõutama ühisele otsusele, kui üldse midagi korda saata tahetakse seisukorra lahendamiseks.

On küllalt inimesi, kes kinnitavad, et kriisi põhjused lasevad end nimetada üheainsa sõnaga: üleproduktsoon. Kui sellele vastuväitena ette tuuakse, et tänapäev paljudel inimestel sissetulekud on väga suurel määral vähenenud, et nad midagi ei saa nautida üleküllusest, siis seletavad teised: mitte üleproduktsoon ei põhjusta kriisi, vaid seda teeb alatarvitus. Rahvas ei suuda, nii seletavad nad, osta seda, mis on produtseeritud.

Need mõlemad mõisted: üleproduktsoon ja alatarvitamine on väga ebamäärased ja segased. Ilm ei koosne ju ostjatest ühelt poolt ja müüjatest teiselt poolt, vaid kaugelt suurem osa inimkonda kuulub produtseerijate klassi, kas töölisena või ettevõtjana, või jälle aktsiate ja obligatsioonide omanikuna. Kõik aga, kes võtavad osa produtseerimisest, vahetavad omavahel oma töö või ettevõtete saadusi ehkprodukte. See on iseenesest vastolu, et maailm ei peaks võima osta seda, mis ta ise produtseerinud. Ainuke olukorra seletus peitub siis selles, et üksikud produtseerimise harud on võtnud vale suuna ja et nende saavutuste realiseerimine toob kahju.

Kuigi iga kriis on ebaloomulik nähtus, võib siiski mõnda kriisi veel enam-vähem loomulikuks pidada, kuna teised isegi kriisina kui niisugusena on ebaloomulikud.

Esimeste liiku kuuluvad need kriisid mis teivad paratamatute üritegevuse tõusude ja languste tagajärjel. Et sarnased tõusud ja langused meie praeguse rahvamajandusliku korra juures paratamatud on, on igale selge, kui meie enestele seletame, et produktsioon proeguse korra juures liigub täitsa spekulatsiooni teel, see tähendab, et

ta on olnud oletusest, mida inimesed võiksid tarvitada; teiseks — produktsioon on tehniline, ta toimub nõnda öelda „kõrvalabinõudega.“ Kõike, mis meie tarvidusi rahuldama peab, ei looda mitte otsekohe inimeste kätetööga, vaid selleks on tarvilikud tööriistad, vabrikud j. n. e. ja need kõrvalabinõud peavad kõik juba ette maksetud olema. Nende tõsine väärtus avaldub aga alles siis, kui on teada lõpuliku produkti hind, see on alles siis, kui saadused on müüdnud.

Sellest selgub, kui keeruline on õieti produtseerimise toiming, ning et selle juures kergesti võib eksida arvestamisel. Kuid siiski on see süsteem aidanud maailma enneolemata jõukale järjele. Edu põhjus peitub siin asjaolus, mida nimetatakse vabaks võistluseks; isiklikus vastutuses, mis lasub igal mehel ja igal naisel — muretseda enesele elu ülespidamist, ja teiselt poolt vabaduses produtseerida seda, mida tahetakse ja mil teel seda teha tahetakse. See süsteem sunnib igit produtseerijat enmast äärmiselt pingutama seks, et õieti ära arvata, millised on inimkonna tarvidused.

Teine produtseerimise süsteem, mis kõne alla võiks tulla, oleks kommunistlik, millise süsteemi juures kogu produktsiooni juhitakse ja organiseeritakse ühest keskkohast. See süsteem võib töötada ilma kriisideta, sest selle juures ei peeta silmas tarvidusi, vaid igale määratakse juba ette ära tema osa. See süsteem pole veel tõestanud oma võimet, õnnestada inimkonda. Ma ei tea, kas ta suudaks luua teatavat jõukust; üks aga on kindel: inimesed muudab ta orjadeks.

Ülahümetatud vapustusi ja hõõrumisi võiks nimetada loomulikkudeks kriisideks. See kriis aga, mille all meie praegu kannatame, ei tundu mulle mitte loomulik, ei omis põhjustes ega ka omis avaldustes. Ebaloomulik tundub mulle kõige pealt töötatöölise hiiglasuur, juba krooniliseks muutunud arv, mis praegu on kasvanud enneolemata kõrgeks; ebaloomulik on samuti harukordselt kiire ja suur toiduainete ja tootesainete hindade langus. Selle põhjust tuleb otsida kõige pealt täielikult uuele alusele nihkunud rahvusvahelistest kaubandussuhetest, milledesse suured pealesõjaegsed majandusliku olukorra muudatused inimkonda on sundinud. Kuid ainult see poleks veel tinginud sarnast kriisi, kui seda on käesolev, kui poleks halvatud olnud ühtlasi jõud, mis harilikult tegutsemas majanduslikus elus selleks, et kohandada produktsiooni uutele tingimustele. Need jõud peituvad vabas hindade määramises niihästi töö kui ka saaduste eest.

Vaba hindade määramine aga on muutunud tardunuks ja seda kahe viimase aja nähte järel: ikka enam areneva kaitsetollide süsteemi

ja töötasu vabaduse piiramise mõjul. Neis kahes nähtes tuleb otsida põhjusi, mis on tasakaalust välja viinud rahvusvahelise kaubavahetuse, eriti selle tööstusmaade vahel ühelt poolt ja põllumajandusliikude ning tooresaineid produtseerijate maade vahel teiselt poolt. Ma leiain selle oma olemuse põhjenduse paljudes asjaoludes, mida ma ei saa ette tuua käesolevas lühikeses kirjutuses. Ma tahaks siiski siinkohal mainida, et ma leidsin sama mõttekäigu ühes kõnes, mille hiljuti pidas Westminsteri panga president.

Eelpool kirjeldatud nähted on esiplaanile tõstnud küsimuse, mis eriti puudutab naisi: kas peab praegusel raskel ajal püüdma olla äärmiselt kokkuhoidlik, või aga kas peab vastuoksa püüdma välja anda võimalikult palju raha ja sellega vähendada tööpuudust? — Nii on Inglismaal korduvalt seletatud, et iga viis shillingut, mida meie välja anname, kindlustab ühe mehe päevatöö, kuna vastuoksa iga naelsterling, mille meie kokku hoiame, aitab suuresti kaasa tööpuuduse kasvamiseks. Selle peale küsitakse aga, kust meie peame võtma raha suuremateks väljaandmisteks, kui meie sissetulek aina väheneb? Kuidas üle saada sellest vastolust?

Küsimuse lahendamine seisab asjaolus, et meie ikka välja anname omad sissetulekud — küsimus on vaid selles, mis otstarbeks meie nad kulutame: kas iseenese tarvidusteks või aga selleks, et pa-

neme nemad uue produktsiooni teenistusse. Oma enese tarvidusi rahuldades, saavad selle kaudu kindlasti mõned tööliselised tööd; sellega on aga meie raha kadunud majanduslikust elust. Kui meie aga kokku hoiame, siis tähendab see seda, et meie sellega osa võtame üldisest produktsioonist, kas aktiivse omanikuna või mõnel muul teel, et meie aitame sisse osta tooresaineid, masinaid j. n. e. Sellega muretseme meie tööd mitte ainult neile, kes kohale muretsevad tooresaineid, teinud tööriistad, vaid ka neile teistele töölistele, kes nende abil töötavad edasi ka tulevikus.

Tööpuudus ei tähenda seda, et meil puuduvad tarvidused, vaid seda, et maksvusel olevate palgaloode juures teatavad tööstusharud ei too kasu. Kui meie kokku hoiame, aitame meie sellega luua kapitali, mis omakorda aitab maksta palka.

Juba vana rahvamajandusteadlane Adam Smith tähendas väga õieti, et iga kapitalist võib tarvitada oma sissetulekut kahel viisil: kas sööb ta selle ise ära, või hoiab ta selle võimalikult kokku ja annab sellega süüa töölistele.

Iga mees ja iga naine vastutab ise selle eest, kui kaugele ta võib minna kokkuvõidmise, kus juba peale algab ihmus. Aga meie ei tohi ainult enestele ette kujutada, et meie teistele kasu toome sellega, mida meie ise ära tarvitame.

KROONIKA

RAKE NAISSELTS EESTI NAISLIIDU LIHKMEKS.

Möödunud suvel asus grupp Raake naisi asutama Naisseltsi. Stigisel registreeriti seltsi põhikirj, mille järele selts alustas tegevust. Asuti uute liikmete vastuvõtmisele, töökava kokkuseadmisele ja seltsi avamispeo ettevalmistamisele. Detsembri algul peeti seltsi avamispidu, kus uue seltsi tegelased esinesid ettekannetega. Nüüd astus noor naisselts Naisliidu liikmeks.

ISELAADI TESTAMENT JA SELLE KOHTLEMINE.

Ühisriikidest teatatakse, et Massachusettsi osariigi endine ülemprokorör Albert Pillesbury oma testamendis neljale ühisriikide ülikoolile, nimelt Harvard, Yale, Princetoni ja Columbia ülikoolidele igapähele 25.000 dollarit pärandanud on, ja nimelt naisliikumise vastu võitlemiseks. Naisliikumise kohta seletab pärandaja omas testamendis, et see naised ikka enam kodust välja viib ja et ta ähvardab luua naisest liig suure teguri poliitilises, riiklises ja ärielus. Edasi seletab ta, see liikumine juba olla kohutavalt vapustanud perekonnaelu ja selle arenemist.

Kuigi kolm nimetatud ülikoolist ei võta vastu naisliikpilasi, ei tihkanud ometi nemadki alata neile tingi-

museks seatud võitlust naisliikumise vastu, ja kõik neli ülikooli liikkasid tagasi neile igale pakutud 25.000 dollarit.

RAHVASTELIIDU LÄKITUS NAISTELE.

Mr. Avenol, Rahvasteliidu peasekretär, on üheksale suurele rahvusvahelisele naiskoondisele saatnud kirja, mille sisu kokkuvõetult on järgmine:

Rahvasteliidu nõukogu otsustas 24. jaanuaril 1931 võtta järgmise Rahvasteliidu täiskogu istungi päevakorda käesoleva aasta septembri kuul n a i s e k o d a k o n d s u s e k ü s i m u s e ja on teinud peasekretärile ülesandeks seks ajaks koostada aruande selle küsimuse kohta, peale selle kui ta on nõu pidanud rahvusvaheliste suurte naiskoondistega, eesotsas Rahvusvahelise Naisliiduga. Peasekretär palub nüüd naiskoondiseid asutada komisjoni, kuhu kuuluksid kaks esindajat igast koondisest. Selle komisjoni ülesandeks oleks välja töötada ettepanekud esindamiseks Rahvasteliidu täiskogule. Ettepanekud palutakse saata Rahvasteliidu peasekretärile hiljemalt 1. juuliks, et neid saaks teatavaks teha kõigi maade valitsustele seisukoha võtmiseks veel enne täiskogu istungit. Kirjale

on juure lisatud Haagi konverentsi eeltööde ära kirjad, mis puutuvad seda küsimust. Asutatavale komisjonile antakse tööruum Rahvasteliidu juures ja samuti on Rahvasteliidu kantseleijõud tema tarvitada. Kuna juba mineval kevadel, Haagi konverentsi ajal, selgus, kui suuresti naised on huvitatud oma kodakondsuse küsimusest abiellumisega ühenduses, siis on arvata, et eelolev Rahvasteliidu täiskogu koosolek leiab suurt huvi naiste hulgas ja et kõigi riikide naised seekord eriti huvitatud on, et nende valitsused oma Genfi delegatsioonidele võtaksid ka naisi. Arvatavasti saab see kõige naisterikkam Rahvasteliidu täiskogu istung.

PAASTUJUTLUS NAISE KUTSETÖÖ VASTU.

Belgradis pidas hiljuti preester pika jutluse naise kutsetöö vastu. Ta leidis, et naise osavõtt avalikust elust on üks maailma majanduskriisi tähtsamatest põhjustest, sest „suurem osa naisi tegevat kutsetööd ainult selleks, et luua enesele võimalusi elutoredusteks — naisi peab tagasi suruma kodu-perenaise ja ema alale.“ Selle tagasisurumisega võitvat kogu meie elu. Kahjuks aga ei oskanud ka see tark preester näidata retsepti, kuidas praegu, naise arvulise suure ülekaalu ja meeste vähenenud abiellumiste juures võimalik oleks igale tütarlapsele kindlustada ilma hinnata kodu, kodust majapidamist ja last ja lisaks sellele eluäraelamise võimalust.

JAAPANI NAISED NÕUAVAD POLIITILIST ÜHEÕIGUSLUST.

Õieti alles peale ilmasõda algas Jaapani naisliikumine. Euroopa naiste energiline töö sõja kestel ja poliitilised õigused, mis nad selle mõjutusel said paljudes riikides, mõjutasid elavalt ka jaapani naisi. Miss Raicho Hiratsuka ja miss Fusaye — mõlemad tuntud jaapani naiskirjanikud — võtsid oma kätte algatuse ja löid uue naisorganisatsiooni. Selle organisatsiooni tegevuskava on väga mitmekesine, kuid esikohal seisab võitlus poliitilise üheõigusluse eest. Alles 1921. aastal anti jaapani meestele üldine hääleõigus. Sel puhul peeti palju koosolekuid. Miss Hiratsuka ja miss Ichokava võtsid ühest niisugusest koosolekust osa, kuid nad vangistati seal jalamaid jaapani politsei õiguse

põhjal, mis keelas naistele osavõtu poliitilistest koosolekutest. See keeld on nüüd ära muudetud, kuid tänapäevani on seal naistele keelatud olla poliitilise erakonna liikmeks. Kui naistel 1922. aastal õnnestus äramuuta koosolekutest osavõtmise keeldu, oli see suureks julgustuseks naistele, kuid selle järele keelas valitsus uuele organisatsioonile tegutsemise.

1923. aasta suur maavärisemine ja sellele järgnev viletsus tõi naised jälle kokku. 1923. aasta detsembri kuul asutati jaapani naiste liiga, mille ülesandeks seati võitlus hääleõiguse eest. Praegu on liigal juba üle 1200 liikme ja ta annab välja oma ajakirja. Ka on liigal osakonnad paljudes linnades ja maakondades. Mineval aastal pidas liiga esimese üleriiklise naiskongressi, millest osa võtsid 500 naisesindajat. Kongressil arutati naiste hääleõiguse küsimust ja töötati välja sellekohane eelnõu, mis ka parlamendile esitati. Jaapani naised loodavad, et nad juba käesoleval aastal võivad enesele kätte poliitilised õigused.

NAISLIIKUMINE IDAMAIL.

Egiptuses, Araabias ja Syrias areneb viimasel ajal naisliikumine otse peadpööritava kiirusega. Ei taheta seal ka enam piirduda vaid naise seisukorra tõstmisega omal kodumaal, vaid naised suure huvi ja hooga töötavad ka poliitiliselt, tehes suurt ja elavat kihutustööd rahvusliku iseseisvuse heaks. Eriti elavalt töötab Syria Naisliit, kes korraldab koosolekuid mitte ainult omal kodumaal, vaid ka Palestiinas, Egiptuses ja Irakis. Sel kevadel peetakse Damaskuses esimest Araabia naiste kongressi, kus esijoonel on tütarlaste kasvatuse ja hariduse küsimused kui ka vana Araabia kirjanduse elustamiseks. Tähtsal kohal seisavad ka küsimused, kuidas elustada mitmesugustesse usutunnistustesse kuuluvate naiste läbikäimist ja murda neid piire, mis nende vahele asetanud usk.

Ka teaduse alal tegutsevad idamaade naised. Nii nimetati Egiptuse ülikooli juurde Kairo'sse esimese naisprofessorina preili Zainab Kamel — loodusteaduse erialal. Selle nimetuse üle tunnevad Egiptuse naised suurt rõõmu. Nüüd teatab Egiptuse haridusministeerium, et ligemal ajal avatakse tütarlaste kaubanduskoolid Kairos ja Alexandrias.

Eesti Kirjandus 1931 a.

XXV aastakäik.

Toimetus: Kirjanik FRIEDEBERT TUGLAS, prof. ALBERT SAARESTE ja ajaloolane HAHS KRUIUS.

Tegev ja vastutav toimetaja lektor J. V. VESKI.

Teadusehuvilisele toob «Eesti Kirjandus» artikleid kirjanduse, keele, rahvaluule, ajaloo, rahvateaduse, ühiskonnateaduse, kultuurküsimumuste, filosoofia ja kunsti alalt.

Raamatute lugejale — arvustusi ja ülevaateid ilmunud kirjanduse kohta, nii et aasta jooksul oleksid käsitletud võimalikult kõik ilmunud silmahakkavamad raamatud.

Kaasandena ilmub «Eesti raamatute üldnimestik 1929 aastast alates», mis osutub eriti tähtsaks, sest ta sisaldab täieliku bibliograafilise ülevaate Eestis ilmunud raamatutest.

TELLIMISHIND: 5 krooni aastas, 2 kr. 50 s. poolaastas, 1 kr. 25 s. veerandaastas. Üksiknumbrid 50 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehed, ning Eesti Kirjanduse Seltsi büroo.

MÄRKUS: Iga „Eesti Kirjanduse“ 1931 aasta tellijale (või mõne varem aastakäigu järeletellijale), kes terve aasta tellimisraha tasunud, antakse **hinnata raamatuid 3 krooni väärtuses** tellija enese valiku järele suurest, umbes 600 teost sisaldavast nimekirjast.

SEE SOODUSTUS ON MAKSEV AINULT 15. APRILLINI.

Nimestiku saamiseks teatage oma aadress

EESTI KIRJANDUSE SELTSI büroole

Lai tänav 35, Tartu, telefon 6-01.